

**ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ МУЛКИЙ ДАРОМАДЛАРИНИ СОЛИҚҚА
ТОРТИШНИНГ ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА**

Сайидов Комил Маматмуродович -
Ўзбекистон Республикаси
Давлат солиқ қўмитаси хузуридаги
Фискал институт мустақил татқиқотчиси

Аннотация. Ушбу мақолада жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортишнинг АҚШ, Германия, Буюк Британия ва Япония тажрибаси ўрганилган. Жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортишнинг хорижий тажриба Ўзбекистондаги ушбу тизим билан қиёсий таҳлил қилинган ҳамда хорижий мамлакатларнинг жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортиш тизимининг айрим жиҳатларини мамлакатимизда тадбиқ қилиш имкониятлари ўрганилган.

Калит сўзлар: Германия, АҚШ, Ўзбекистон, жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортиш, декларация, ижтимоий ҳимоя, “оилавийлик” тамойили.

**ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ИМУЩЕСТВЕННЫХ
ДОХОДОВ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ**

Саидов Комил Маматмуродович -
Самостоятельный соискатель Фискального института
при Государственном налоговом комитете Республики Узбекистан

Аннотация. В данной статье исследуется опыт США, Германии, Великобритании и Японии по налогообложению доходов от собственности физических лиц. Проведено сравнение зарубежного опыта налогообложения доходов физических лиц с данной системой в Узбекистане и изучена возможность применения некоторых аспектов системы налогообложения доходов физических лиц в нашей стране.

Ключевые слова: Германия, США, Узбекистан, налогообложение имущественных доходов физических лиц, декларирование, социальная защита, принцип «семьи».

FOREIGN EXPERIENCE IN TAXATION OF PROPERTY INCOME OF INDIVIDUALS

Sayidov Komil Mamatmurodovich -
Independent researcher of the Fiscal Institute under
the State Tax Committee of the Republic of Uzbekistan

Abstract. This article examines the experience of the United States, Germany, the United Kingdom, and Japan in taxing property income of individuals. Foreign experience of personal income taxation has been compared with this system in Uzbekistan and the possibility of applying some aspects of the personal income tax system in our country has been studied.

Keywords: Germany, USA, Uzbekistan, property taxation of individuals, declaration, social protection, the principle of "family".

Кириш. Жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортиш давлат фискал сиёсатининг муҳим йўналишларидан бири бўлиш билан бирга ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётининг муҳим қисмидир. Шу сабабли ҳам Ўзбекистон Республикасининг 2017-2021 йилларга мўлжалланган “Ҳаракатлар стратегияси”нинг 4 йўналиши “Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ва соғлиқни сақлаш тизими-ни такомиллаштириш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш” деб номланади ва ушбу йўналишда амалга оширилиши режалаштирилган ислохотларни ўз ичига олади.

Аммо жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини ва улардан олинadиган солиқларни тартибга солишда ушбу ислохотлар етарли эмас. Жумладан, жисмоний шахсларнинг декларация асосида солиққа тортилган мулкӣ даромадларининг 2020-2021 йиллардаги ҳолатини

таҳлил қиладиган бўлсак, 2021 йилда 446 606 та фуқаро декларация топширган бўлиб, турар жойларни ижарага бериш асосида 2021 йил 1 май ҳолатига кўра, 73 682,2млн. сўм солиққа тортилган. Кўшимча даромад манбаларига эга бўлганлардан 2020 йилда 57 955,8, 2021 йилда 69 206,8 млн. сўм солиқ ҳисобланган[1]. Аммо декларация топштирилмаган, ижара шартномаси расмийлаштирилмаган ҳолатларни ҳам эътиборга олиш лозим.

Бундан ташқари жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини ҳисобга олишда ва уларни солиққа тортишда табақалаштирилган тизим қўлланилмайди. Яъни, мулкӣ даромад олувчининг ижтимоий ва оилавий ҳолати (фарзандлари сони, оилада расмий иш билан бандлар, оилада I гуруҳ ногиронларининг мавжудлиги ва бошқалар) ҳисобга олинмайди ва бирхиллаштирилган тизим қўлланилади.

Ижтимоий тенгсизлик ва аҳолининг нотекис ижтимоий ҳимояси кўламини ошириш муаммоларини ҳисобга олган ҳолда, шубҳасиз, аҳолининг даромадлари ва мол-мулкига ижтимоий йўналтирилган солиққа тортишни қўллаш бўйича хорижий тажрибани ўрганиш зарур. АҚШ, Германия, Франция, Канада каби давлатларнинг солиқ тизимларида солиқ имтиёзлари жамиятда тенглик ва адолатни таъминлаш учун мўлжалланган воситалар сифатида кенг қўлланилади. Ушбу мамлакатларда жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортиш тизимини кенг ўрганиш мамлакатимизда ушбу тизимни ислоҳ қилиш ва такомиллаштириш имконини беради.

Мавзунинг ўрганилганлик даражаси.

Мавзу кенг қамровли бўлиб, ривожланган ҳамда ривожланаётган мамлакатларнинг олимлари ва солиқ амалиётчиларининг диққат марказида бўлиб ҳисобланади.

Жумладан, япон олимлари Mizuki Komura, Hikaru Ogawa, Yoshitomo Ogawa томонидан олиб борилган тадқиқот иккита боқувчиси бўлган оила учун даромадларни оптимал солиққа тортишни ўрганади. Тадқиқотлар шуни кўрсатдики, юқори солиқ ставкаси иш ҳақи эгиловчанлиги паст бўлган одамга, одатда юқори маҳсулдорликка эга бўлган шахсга нисбатан қўлланилиши керак. Анъанавий далиллардан фарқли ўлароқ, ушбу тадқиқот шуни исботлайдики, юқори маҳсулдорликка эга бўлган уй хўжалиги аъзоси учун энг мақбул солиқ ставкаси эр-хотиннинг даромадлари ўртасидаги фарқ катта бўлиб, солиқ ставкаси паст бўлганда юзага келади [2].

Nicola Borri, Pietro Reichlin тадқиқотларида эса бойлик ва камбағал уй хўжалиги моделида мақбул солиққа тортишни кўриб чиқилган бўлиб, бу ерда бойлик бизнес капитали ва уйга эгалик қилишдан келиб чиқади. Ушбу солиқ ставкалари бўйича барқарорликда ўсиб бораётган бойлик тенгсизлигининг оқибатларини ўрганилади. Оптимал солиқ тузилмаси ишчи кучига баъзи солиқларни, молиявий ва бизнес капиталига нол солиққа тортишни, бадавлат уй хўжаликлари учун уй-жой бойлигидан солиқни ва камбағал уй хўжаликлари учун уй-жой субсидиясини ўз ичига олади. Бойлик тенгсизлиги ошганда, меҳнат солиғи ва уй-жой бойлиги ўртасидаги мақбул мувозанат бойлик ўсиш манбасига боғлиқ бўлади [3].

Marco Battaglini, Stephen Coate томонидан Парето диаграммаси орқали самарали даромад солиғини солиққа тортиш ўрганилади. Тадқиқот учта асосий хулосани тақдим этади. Биринчидан, одамлар ҳавф-хатарга дуч келганда, ҳар қандай вақтда, даромадлари бузилган ягона шахслар - бу ҳозирги ва ҳар доим ҳам қобилияти паст бўлганлар. Бундан ташқари, ушбу доимий

чекланган қобилиятлар даромадларининг бузилиши вақт ўтиши билан камаяди ва вақт ўтиши билан етарлича катта бўлса, нолга яқинлашади. Иккинчидан, ҳавфдан қочиш даражаси доимий бўлиб, у фойдани яшириш кўринишида намоён бўлади. Учинчидан, ҳатто иштирокчилар ўртасидаги ўзаро боғлиқлик даражаси юқори бўлса ҳам Парето даромадларига солиқ солишнинг самарали тизимлари вақт ўтиши билан ўзгариши мумкин [4].

Тадқиқот методологияси. Тадқиқот давомида Ўзбекистон жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортиш тизими Германия, АҚШ ва Япония сингари мамлакатларнинг шу каби тизимлари билан қиёсий таҳлил қилинган.

Таҳлил ва натижалар. Солиқларнинг адолатли бўлишига ижтимоий йўналтирилган ёндашув нуқтаи назаридан ўрганилган энг қизиқарли мамлакатлардан бири Германия. Германиядаги солиқлар давлатнинг мамлакат иқтисодиётига, шу жумладан ижтимоий таъсирга таъсир қилувчи асосий восита сифатида қаралади. Фуқаролар ҳаётининг жиҳатлари, шу билан боғлиқ равишда мамлакатда жамият ҳаётининг барча жабҳаларини қамраб оладиган солиқларнинг мураккаб ва кенгайтирилган тизими амал қилади.

Германиядаги солиққа тортиш тизими, авваламбор, унинг асосида мамлакат иқтисодий ривожланишнинг юқори даражасига эришганлиги ва фуқароларнинг юқори даражада ижтимоий ҳимоясини таъминлаганлигидан далолат беради. Германия солиққа тортишнинг асосий принципи шундан иборатки, тўланган солиқлар миқдори фуқароларга, шу жумладан, ижтимоий ҳимояга муҳтожларга кўрсатиладиган давлат хизматлари миқдорига мос келади. Шунингдек, Германиядаги солиқлар жамиятдаги даромадларнинг адолатли тақсимланишини таъминлаш имконини беради [5].

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортишнинг қатъий белгиланган ставкалари ва йўриқномалари Давлат солиқ кўмитаси сайтида ва бошқа манбаларда эълон қилинмайди. Ҳуқуқий нормалардан ва солиққа тортишнинг ташкилий-амалий механизмидан хабардор бўлмаган жисмоний шахслар томонидан даромадларини яшириш деб кўринган ҳолатлар юзага келади. Бундан ташқари мамлакатда жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа тортишда прогрессив шкала қўлланилмайди.

Масалан, Германия тажрибасини кўрадиган бўлсак, солиқлар ва солиққа тортишнинг мустасно ҳолатлари биргина “Солиққа тортиш” Қонуни билан тартибга солинади.

Германияда жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадлари тури [6]

T/p	Жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадлари тури	Солиқ ставкаси
1.	Капитал қўйилмадардан даромад (дивидент, фоизлар)	25 фоиз
2.	Кўчмас мулкдан фойдаланганлик учун даромад	25 фоиз
3.	Мерос ва совғадан олинадиган даромад	7-50 фоиз

Жисмоний шахсларнинг қуйидаги мулкӣ даромадлари солиққа тортилади:

- иш ҳақи шаклида;
- бизнес қилишдан олинган даромаддан;
- якка тартибдаги иш билан банд бўлганлардан;
- балиқ овлаш, қишлоқ ёки ўрмон хўжалигидан;
- капитал билан амалга оширилган операциялардан (банклардаги омонатлар, шахсий маблағлардан фоизлар билан кредит бериш);
- турар-жой кўчмас мулкни ижарага беришдан;
- кўчмас мулкни сотишдан;
- бошқа даромадлардан (пенсия ва ҳар хил савдо операциялари).

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадлари солиққа тортилиш жараёнида жисмоний шахснинг ижтимоий аҳволи (оилали, фарзандлари сони, эрхотиннинг ишлаши, топаётган даромади) ҳам инобатга олинади. Ушбу 6 та синф бўйича ҳисобланади. Жумладан:

1-синф: ёлғиз шахслар, болалари йўқ;

2-синф: ёлғиз одамлар, лекин болалари билан (ажрашганлар ёки қонуний эрлари / хотинлари билан яшамайдиганлар);

3-синф: фақат биттаси ишлайдиган эрхотин;

4-синф: иккаласи ҳам ишлайдиган эрхотин;

5-синф: турмуш ўртоқлар, бу ерда эрхотинлардан бири ўртачадан юқори даромадга эга;

6-синф: иккита иш жойи бўлган ёки қўшимча даромадга эга бўлган шахслар.

Германияда қатъий солиқ назорати мавжуд. Германия солиқ хизматларига ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг ҳуқуқлари ва функцияларини бериш солиқ соҳасида назорат самарадорлигини оширишга имкон берди, бу эса ўз навбатида иқтисодий жиноятчиликка қарши кураш даражасининг сезиларли даражада ошишига олиб келди.

Германия солиқ тизимининг асосини ташкил этган ижтимоий тенглик ғояси аҳолининг юқори даромадли қатламлари ўз даромадларининг маълум улушини давлатга беришига олиб келди. Маблағлар давлат функцияларини амалга ошириш ва аҳолининг юқори турмуш даражасини таъминлаш учун сарфланади[7].

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи бўйича кўплаб ривожланган хорижий мамлакатларда ижтимоий ажратмалар кенг қўлланилади. Ва энг муҳими, ижтимоий ажратмалар самарали ва амалда ишлайди. Масалан, ушбу давлатлардан бири Канададир. Канададаги даромад солиғи тўғрисидаги қонунчиликда махсус тақдим этилган ижтимоий имтиёзлар орқали ижтимоий сиёсат мақсадларини амалга оширишга қаратилган элементлар мавжуд. Ушбу элементлар, хусусан, қуйидагиларни ўз ичига олади: солиққа тортиладиган даромадлардан пенсия жамғармасини шакллантириш харажатлари, университет таълими харажатлари ва фойда тақсимлаш дастурларида иштирок этишдан олинадиган даромадларни чиқариб ташлаш.

Қўшма Штатларда даромад солиғи тушумларининг 80% дан ортиғини мамлакатнинг энг бадавлат фуқароларининг 20% таъминлайди. Бой ва камбағалларнинг даромадларини ҳаддан ташқари қутблаштириш ижтимоий адолат туйғусига қарши кураш бўлиб, зиддиятларга ҳам олиб келади [8].

АҚШ солиқ тизими уч поғонали. Солиқ федерал, штат ва маҳаллий даражада қўлланилади. Солиқлар даромад, иш ҳақи, сотиш, мол-мулк, дивидендлар, импорт ва бошқа мулклардан, шунингдек турли хил тўловлардан олинади. АҚШда жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларини солиққа торитишда қуйидаги солиқ турлари қўлланилади:

Даромад солиғи. Жисмоний шахсларнинг даромад солиғи АҚШ бюджетига солиқ тушумлари таркибида 50% дан ортиқни ташкил этади. Америка Қўшма Штатлари ўз фуқаролари ва аҳолисининг дунё бўйлаб даромадларидан солиқ тўлайди. Норезидентларга Қўшма Штатларда олинган даромад ва Қўшма Штатлардаги савдо ёки бизнес билан боғлиқ бўлган даромадлар бўйича солиқ солинади. Мамлакатда йиллик даромад миқдorigа қараб 10 % дан 37 % гача прогрессив солиқ ставкаси амал қилади. Шахсий даромад солиғи ишдан олинадиган даромадларга (иш ҳақи, компенсация, мукофотлар ва бошқалар), капиталга эгалик қилишдан пасив даромадга (дивидендлар, фоизлар, роялти), ижара ҳақи, капиталдан олинадиган даромадларга (активларни сотиш, мол-мулк, корпоратив ҳуқуқлар ва бошқалар), ўз-ўзини иш билан банд бўлганларнинг даромадлари (хусусий тадбир-

корларнинг даромадлари, шериклик аъзоларининг даромадлари)дан олинади.

Аксарият штатлар ва айрим маҳаллий ҳокимият идоралари ўз юрисдиксияси доирасида ишлайдиган ёки яшайдиган шахслардан даромад солиғи олади. 50 штатнинг аксариятида шахсий даромад солиғи олинади, фақат штат даромад солиғи бўлмаган Аляска, Флорида, Невада, Жанубий Дакота, Техас, Вашингтон ва Ваёмин бундан ташқари. Нью-Хемпшир ва Теннессида дивиденд ва фоизлардан олинандиган солиқлар олинади. Давлат солиқ тушумлари таркибида ушбу солиқ тахминан 40% ни ташкил қилади.

Мол-мулк солиғи. Америка Қўшма Штатларида федерал мулк солиғи мавжуд эмас, лекин аксарият штатлар мол-мулк солиғини тижорат ва турар-жой мулкдорларидан мол-мулк қийматига қараб ундирадилар. Солиқ одатда муниципалитет ёки давлат даражасида олинади. Солиқ ставкалари солиқ юрисдикциясининг фискал эҳтиёжларига қараб жуда фарқ қилади. Шахсий мол-мулк солиғи, шунингдек, бир қатор штатларда олинади, лекин одатда фақат автомашиналар бундай солиққа тортилади [9].

Буюк Британияда жисмоний шахслар даромадлари қуйидаги солиқларга тортилади:

- даромад солиғи;
- миллий суғурта бадаллари - пенсия ва суғурта фондларига ажратмалар;
- капиталдан олинандиган солиқ;
- мерос солиғи;
- кенгаш солиғи - кўчаларни сақлаш, ахлат йиғиш ва ҳк.;
- почта божи - мулкни сотиб олишда штамп божи;
- шахсий транспорт воситалари эгаларига йиллик акциз солиғи (агар автомобил 1973 йилдан кейин ишлаб чиқарилган бўлса);
- мол-мулкни суғурталаш ва телевизорга эгалик қилиш учун солиқлар (шунингдек, оққора ҳам);

Буюк Британиянинг баъзи туманларида сақланиб қолган турар-жой биноларига солинадиган солиқ [10].

Кўпгина Европа давлатларида ва Қўшма Штатларда бўлгани каби, мулкнинг даромад солиғи ҳам ставкаларнинг прогрессив тузилишига эга. Солиқ ставкалари 5 дан 40% гача. Асосий ставка қўшимча равишда капитал ўсиши ставкаларига қўшилади ва у 5 дан 10 % гача миқдорда бўлади.

Япония солиқ тизими уни АҚШ ва Европа тизимларидан ажратиб турадиган бир қатор ўзига хос хусусиятларга эга. Япония унитар давлатдир. У 47 префектура ва деярли 2000 та маҳаллий муниципалитетга бўлинган. Япония икки поғонали солиқ тизимига эга. Барча солиқ-

ларни давлат ва маҳаллий солиқларга бўлиш мумкин. Демак, давлат (марказий) даражасида қуйидаги солиқлар белгиланади:

- даромад солиғи;
- юридик шахсларнинг даромад солиғи;
- совға ва мерос солиғи;
- истеъмол солиғи;
- акцизлар;
- давлат божлари ва бошқалар.

Япония солиқ тизими кам таъминланган оилалар учун ишончли ижтимоий таъминотни таъминлайди. Солиқ ставкалари у ерда 4 та "асосий" турдаги оилалар учун ҳисобланади: бакалаврлар, фарзандсиз оилалар, битта болали, икки ва ундан ортиқ болали оилалар.

Японияда солиқ солинадиган энг юқори кўрсаткич ҳар қандай ривожланган мамлакатларга қараганда юқори ва болалилар оила учун тахминан 15,4 минг доллар, ёлғиз ва боласизлар учун 7,7 минг доллар.

Солиқни ҳисоблашда солиқ суммасидан солиққа тортилмайдиган максимал чегирма олинади. Бундан ташқари, қуйидаги имтиёзлар мавжуд: ногиронлар, 70 ёшдан ошган қарамоғида бўлганлар, 16 ёшдан 23 ёшгача бўлган талабалар, барча суғурта турлари учун тўловлар, ишдан бўшатиш учун нафақалар. Бу солиқларнинг ўртача даражаси 5,8 %ни ташкил этади [11].

Префектурадаги солиққа қуйидагилар киради:

- префектурада яшаш ҳуқуқи учун солиқ;
  - маҳаллий истеъмол солиғи;
  - кўчмас мулкни сотиб олиш учун солиқ;
  - акцизлар;
  - транспорт воситалари солиғи ва бошқалар.
- Шаҳар даражасидаги солиқларга қуйидагилар киради.
- муниципалитет ҳудудида яшаш учун солиқ;
  - акцизлар;
  - мол-мулк ва ер солиқлари;
  - ёнилғи солиғи ва бошқалар.

Префектура ёки муниципалитет ҳудудида яшаш ҳуқуқи учун солиқ, аслида, шахсий даромад солиғи ва юридик шахсларнинг даромад солиғининг маҳаллий шакли ҳисобланади [12].

Олиб борилган тадқиқотлар шуни кўрсатадики, муаллиф томонидан ўрганилган барча ривожланган мамлакатларда прогрессив солиқ тизими қўлланилади. Бундан ташқари жисмоний шахсларнинг мулкнинг даромадларини солиққа тортишдан тушадиган даромадлар давлат ва маҳаллий бюджетларга тушади. Аммо Ўзбекистонда бундай тизим ишламайди. Жисмоний шахсларнинг мулкнинг даромадларини солиққа тортишда прогрессив солиқ тизими қўлланилмайди ва солиқ тўловчининг ижтимоий аҳволи ҳисобга олинмайди.

Жисмоний шахслар мулкӣ даромадларини солиққа тортишнинг қиёсий таҳлили

		АҚШ	Германия	Буюк Британия	Япония	Ўзбекистон
1.	Табақалаштирилган (прогрессив) солиқ тизими	+	+	+	+	-
2.	Поғонали солиқ тизими	+	+	+	+	-
3.	Мулкӣ даромадлардан солиқнинг ўртача ставкаси	15-20 фоиз	19-53 фоиз	10-40 фоиз	10-50 фоиз	20-40 фоиз

Манба: муаллиф ишланмаси

Ўзбекистонда ўрганилган ривожланган мамлакатлардан фарқли равишда жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадлари фақат умум-давлат бюджетига тушади.

Мулкӣ даромадлардан олинандиган солиқнинг ўртача ставкаси АҚШда мулкӣ даромаднинг ўртача 15-20 фоизини ташкил этса, Германия, Буюк Британия ва Японияда бу кўрсаткич шртача 10-50 фоизни ташкил этади. Ўзбекистонда бу кўрсаткич 20-40 фоизни ташкил этмоқда. Шунини таъкидлаш керакки, Ўзбекистон мисолида “бой-кўпроқ, камбағал-камроқ солиқ тўлайди” деган қонуният ишламайди, яъни солиқ ставкаси табақалашмайди.

Хулоса ва таклифлар. Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда муаллиф томонидан қуйидаги хулоса ва таклифлар шакллантирилди:

Фуқароларни қўллаб-қувватлашнинг яна бир муҳим воситаси бу “оилавийлик” тамойили асосида солиққа тортишдир. Ўзбекистонда, маълумки, жисмоний шахслар учун солиқ солиш тизими яқка тартибдаги солиққа тортиш тамойилига асосланади. Ҳар бир жисмоний шахс алоҳида солиқ тўловчи сифатида қаралади, ўз даромадларини мустақил равишда декларация қилади ва шахсий даромад солиғини тўлайди.

“Оилавийлик” тамойили асосида солиққа тортиш тизимининг йўқлиги аҳолининг кам даромадли қатламларига кўпроқ салбий таъсир кўрсатмоқда. Болаларнинг сони, шунингдек ишламайдиган хотин ёки эр, оиланинг истеъмол саватига, яъни ишлаётган одамнинг қўшимча

харажатларига таъсир қилади. Шундай қилиб, жамиятнинг муҳим таркибий қисмларидан бири сифатида оила институтининг барқарорлигини таъминлаш фуқароларни қўллаб-қувватлашда устувор йўналиш бўлиши керак. Бу борада Германия тажрибасидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ.

Жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларидан олинандиган солиқларни табақалаштириш мақсадга мувофиқ. Масалан, фоизлар, дивидендлар, мол-мулкни ижарага беришдан олинган даромадлар, солиқ тўловчига мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган мол-мулкни реализация қилишдан олинган даромад, саноат мулк-и объектларига, селекция ютуғига оид патент (лицензия) эгаси бўлган солиқ тўловчининг патентдан бошқа шахс фойдасига воз кечганда ёки лицензия шартномаси тузганда олган даромад солиқларини умумдавлат бюджетига тушадиган солиқлар сифатида, роялти, ишончли бошқарувга берилган мол-мулк бўйича ишончли бошқарувчидан олинган даромад, РЕПО операциялари бўйича даромад ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолатлар бўйича мулкӣ даромадлардан олинандиган солиқларни маҳаллий солиқлар сифатида тан олиш ва ҳисобини юритиш мақсадга мувофиқ. Бундай ёндашувнинг қўлланилиши жисмоний шахсларнинг мулкӣ даромадларидан олинандиган солиқларнинг ижтимоий аҳамияти ошишида муҳим рол ўйнаши мумкин (Буюк Британия ва Япония тажрибасидан келиб чиқиб).

Манба ва фойдаланилган адабиётлар

1. Давлат Солиқ Қўмитаси маълумотлари
2. Mizuki Komura, Hikaru Ogawa, Yoshitomo Ogawa. Optimal income taxation when couples have endogenous bargaining power. *Economic Modelling*, Volume 83, 2019, Pages 384-393, ISSN 0264-9993, <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2019.09.021> (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999318317310>)
3. Nicola Borri, Pietro Reichlin. Optimal taxation with home ownership and wealth inequality, *Review of Economic Dynamics*. Volume 40, 2021, Pages 64-84, ISSN 1094-2025, <https://doi.org/10.1016/j.red.2020.09.003>. (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S109420252030079X>)
4. Marco Battaglini, Stephen Coate. Pareto efficient income taxation with stochastic abilities, *Journal of Public Economics*, Volume 92, Issues 3-4, 2008, Pages 844-868, ISSN 0047-2727, <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2007.06.006> (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047272707000953>)
5. Карибян Эмма Петровна Опыт применения социально-ориентированного налогообложения доходов физических лиц в Германии // ЭТАП. 2018. №6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/opyt-primeneniya-sotsialno-orientirovannogo-nalogooblozheniya-dohodov-fizicheskikh-lits-v-germanii> (дата обращения: 20.06.2021).
6. InternationalWealth.info
7. Косева Е.С. Актуальные вопросы налогообложения в Германии // Экономика, управление и право: инновационное решение проблем: сборник статей победителей VI Международной научно-практической конференции. Под общей редакцией Г.Ю. Гуляева. 2017. С. 154-156.
8. Мусаева Х.М. Налог на доходы физических лиц на современном этапе Российской Федерации: опыт взимания и необходимость усиления социальной роли // *Налоги и налогообложение*. – 2016. – № 8. – С. 616-624. DOI: 10.7256/1812-8688.2016.8.19986.
9. <https://fbs-tax.com/tax-planning/usa/us-tax-system/>
10. <https://fbs-tax.com/tax-planning/united-kingdom/taxation-in-united-kingdom/>
11. <https://www.kommersant.ru/doc/266060>
12. https://nalog-nalog.ru/nalogovaya_sistema_rf/nalogovaya_sistema_sshi_i_drugih_zarubezhnyh_stran/#item-6